

fi **compass**
EAFRD

Macro-regional conference on EAFRD financial instruments for agriculture and rural development in 2014-2020

Mr Arkadiusz Lewicki

Director of Department of Public
Programmes and Economic Entities

Polish Bank Association (ZBP)

 #ficompass

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

**Rola banków dla finansowania sektora rolnego
i
obszarów wiejskich w Polsce**

*Instrumenty finansowe EFRROW 2014-2020 dla rolnictwa
i rozwoju obszarów wiejskich*

Warszawa, 24 października 2016

25
LAT
1991-2016

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Agenda

- Przesłanki do dyskusji o udziale banków w Instrumentach Finansowych Wspólnej Polityki Rolnej**

- Finansowanie przez banki sektora rolnego:**
 - warunki rynkowe
 - pomoc publiczna na poziomie krajowym
 - finansowanie z programów UE

- Wnioski i rekomendacje na przyszłość**

25
LAT
1991-2016

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Przesłanki do dyskusji o udziale banków w Instrumentach Finansowych Wspólnej Polityki Rolnej

- Deficyt sektora finansów publicznych i poszukiwanie środków dla finansowania sektora agro
- Efektywność instrumentów zwrotnych
- Partycypacja w finansowaniu sektora rolnictwa i dzielenie się ryzykiem
- Niekorzystne zmiany w funkcjonowaniu Unii Europejskiej z racji Brexitu - np. potencjalne zmniejszenie skali wsparcia w ramach PS i WPR.
- Poszukiwanie doświadczonego i wiarygodnego partnera finansowego dla sektora publicznego
- Banki w UE podstawowym źródłem finansowania dla gospodarki (ponad 70% zewnętrznego finansowania biznesu)
- W Polsce finansowanie sektora agro odbywa się zasadniczo poprzez sektor bankowy, w tym poprzez banki lokalne, najbliższe klienta
- Otwartość Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na powrót do rozmowy o IF w PROW 2014-2020 (*Pakt dla Obszarów Wiejskich*) oraz Ministra Rozwoju i Finansów (*SOR*).

25
LAT
1991-2016

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Agenda

- ❑ **Przesłanki do dyskusji o udziale banków w Instrumentach Finansowych Wspólnej Polityce Rolnej**

- ❑ **Finansowanie przez banki sektora rolnego:**
 - warunki rynkowe
 - pomoc publiczna na poziomie krajowym
 - programy UE

- ❑ **Wnioski i rekomendacje na przyszłość**

25
LAT
1991-2016

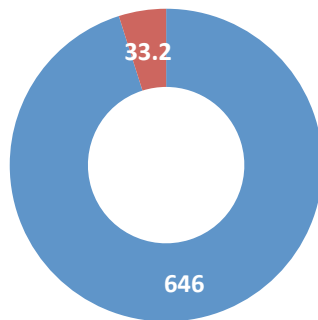
ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Rynek kredytowy sektora agro

Łącznie: ok. 50 mld zł:

Sektor agro - rolnicy indywidualni - wartość w mld zł

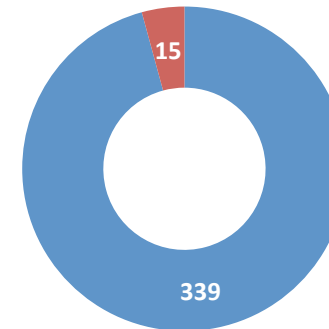
5,1%

- wartość należności ogółem od gospodarst domowych w mld zł
- wartość należności od rolników indywidualnych w mld zł

Sektor agro - przedsiębiorcy - wartość w mld zł

4,3%

- wartość należności od przedsiębiorst w mld zł
- wartość należności od przedsiębiorst agro w mld zł

Źródło: opracowanie własne ZBP na podstawie danych NBP, KNF, banków, wrzesień 2016r.

Rynek kredytowy sektora agro

- ❑ W Polsce finansowanie sektora agro odbywa się zasadniczo poprzez sektor bankowy, w tym poprzez banki lokalne, najbliższe klienta
- ❑ Szacunkowo 93% rolników korzysta z usług bankowych, przy czym zdecydowana większość - ponad 80% korzysta z usług tylko jednego banku (v. raport IRWiR PAN, 2016)
- ❑ Z usług bankowych korzystają głównie lepiej wykształceni, młodzi i aktywni mieszkańcy terenów wiejskich. Nadal wyzwaniem edukacja finansowa
- ❑ Najczęstsza przyczyna braku zainteresowania kredytem: brak potrzeby lub zbyt wysokie koszty kredytu (v. raport IRWiR PAN, 2016r.)
- ❑ Kryteriami wyboru banków przez rolników częściej zaufanie i bliskość lokalizacji banku niż cena usług.
- ❑ Banki świadczą usługi kompleksowe: od rozliczania, doradztwa po oczywiście finansowanie. Na rynku agro ok. 15 banków, w tym 2/3 tej grupy + sektor spółdzielczy: z wyspecjalizowaną ofertą agro.
- ❑ Szczególna misja bankowości spółdzielczej.
- ❑ Banki wchodzą także na rynek agro z innowacjami: np. w zakresie elastycznego dostosowywania formy finansowania (kredyt, leasing, faktoring, etc.) do potrzeb klienta, czy dodatkowych usług, np. w zakresie bankowości elektronicznej czy rachunkowości.

25
LAT
1991-2016

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Finansowanie przez banki sektora rolnego - pomoc publiczna na poziomie krajowym

- Kredyty preferencyjne :
 - Łączna wartość udzielonych kredytów od 1996 roku wyniosła blisko 20 mld zł (w tym 15 mld zł kredyty inwestycyjne i 5 mld zł kredyty klęskowe)
 - Dopłata do oprocentowania ze środków Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (kredyty inwestycyjne , kredyty obrotowe, kredyty klęskowe)
 - Dopłata do kapitału ze środków Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (inwestycyjne)
- W 2014-2016 banki udzieliły łącznie 28 tys. kredytów o wartości ponad 4 mld zł, w tym w roku 2016 blisko 1 mld zł.

Źródło: opracowanie własne ZBP na podstawie danych ARiMR, banków, wrzesień 2016r.

lp	Wyszczególnienie Styczeń - lipiec 2016	liczba	kwota w tys zł
1	Linia PR inwestycje przetwórstwo rolno spożywcze	1,00	747,00
2	Linia RR inwestycje rolnictwo i rybactwo	606,00	251 481,51
3	Linia Z zakup użytków rolnych	1 350,00	265 258,16
4	Razem kredyty inwestycyjne	1 957,00	517 486,67
5	Kredyty obrotowe	1 982,00	52 367,99
6	Razem kredyty obrotowe	1 982,00	52 367,99
7	Kredyt klęskowy inwestycyjny	3,00	90,60
8	kredyt klęskowy obrotowy	7 809,00	416729,74
9	Razem kredyty kleskowe	7 812,00	416 820,34
	Ogółem	11 751,00	986 675,00

25
LAT
1991-2016

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Finansowanie przez banki sektora rolnego - pomoc publiczna na poziomie krajowym - program gwarancji de minimis

- ❑ Od początku programu (15 marca 2013 r.) do końca sierpnia 2016 r., BGK udzielił gwarancji de minimis na łączną kwotę **32,45 mld zł**
- ❑ Dzięki gwarancji de minimis, do końca sierpnia 2016 r. banki przyznały kredyty o łącznej wartości **57,57 mld zł**. Udzielono gwarancje dla **114 244** przedsiębiorców.
- ❑ Przedsiębiorstwa rolno spożywcze mogą korzystać z tej formy wsparcia; wartość udzielonych gwarancji dla rynku agro wynosi **3,6 mld zł**

Źródło: opracowanie własne ZBP na podstawie danych BGK i banków, wrzesień 2016r.

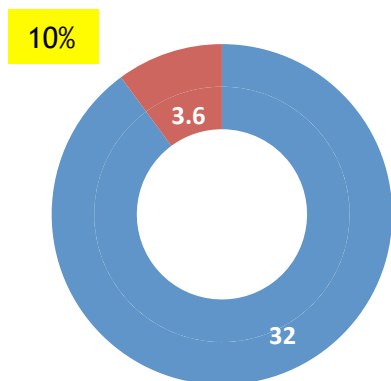

25
LAT
1991-2016

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Finansowanie przez banki sektora rolnego - udział sektora agro gwarancji de minimis (PLD i regwarancja COSME)

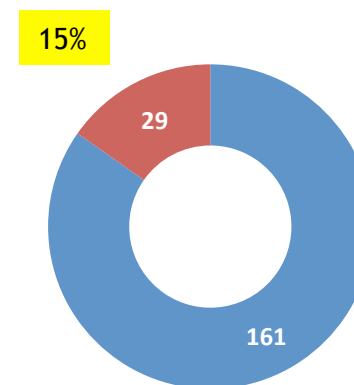
Wartość gwarancji PLD dla sektora agro w mld zł

■ wartość udzielonego gwarancji PLD w mld zł

■ wartość udzielonych gwarancji w sektorze agro w PLD w mld zł

Wartość gwarancji PLG COSME dla sektora agro w mln zł

■ wartość udzielonego gwarancji COSME w mln zł

■ wartość udzielonych gwarancji w sektorze agro w COSME w mln zł

Źródło: opracowanie własne ZBP na podstawie danych BGK i banków, wrzesień 2016r.

25
LAT
1991-2016

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Finansowanie przez banki sektora rolnego - programy UE

Zaangażowanie banków w procesie absorpcji środków unijnych 2007-2013 (polityka spójności, PROW, programy ramowe i inicjatywy wspólnotowe)

- ❑ Wartość udzielonych przez banki kredytów pomostowych i uzupełniających na sfinansowanie inwestycji wspieranych dotacjami unijnymi wyniosła ok. **30 mld zł.**
- ❑ Wartość finansowania pomostowego i uzupełniającego udzielonego przez banki w ramach PROW 2007-2013 wyniosła prawie **5,2 mld złotych.**
- ❑ Wartość kredytów technologicznych udzielonych przez banki wyniosła **2,4 mld zł.**
- ❑ W zakresie instrumentów zwrotnych wdrażanych na poziomie regionalnym (JEREMIE, JESSICA) wartość udzielonego finansowania wyniosła (2007-2015): **1,8 mld zł.**
- ❑ Kwota finansowania wygenerowana z udziałem instrumentów finansowych z ramowych programów Unii Europejskiej 2007-2016 (CIP SMEG, 7 Program Ramowy RSI, Instrument Progress, InnovFin SMEG oraz COSME LGF) wyniosła ponad **8 mld zł.**

Źródło: IBnGR, ZBP.

25
LAT
1991-2016

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Finansowanie przez banki sektora rolnego - programy UE- przykład dobrej praktyki

- Programy ramowe UE
- Grupa EBI- w tym ważna rola EFI
- Krajowy Punkt Kontaktowy ds. Instrumentów Finansowych Programów UE

➤ Programy:

➤ Narodowi Pośrednicy Finansowi: w tym Banki i Przedsiębiorstwa Leasingowe:

- Polska platforma 13 podmiotów;
- Oferta: kredyty, pożyczki, leasing, inne
- Korzyści dla Beneficjenta i Banku

➤ 2007-2021: KPK ds. Instrumentów Finansowych Programów UE

- Działa na mocy uchwały Rady Ministrów
- Działa pod MR i PARP, przy Związku Banków Polskich.
- Oferuje wsparcie informacyjno-promocyjne i doradcze dotyczące instrumentów finansowych programów UE.
- Bezpłatnie, na terenie całego kraju.
- Udział w *Planie Inwestycyjnym dla Europy*.

25
LAT
1991-2016

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Agenda

- Przesłanki do dyskusji o udziale banków do Instrumentów Finansowych we Wspólnej Polityce Rolnej

- Finansowanie przez banki sektora rolnego:
 - warunki rynkowe
 - pomoc publiczna na poziomie krajowym
 - finansowanie z programów UE

- Wnioski i rekomendacje

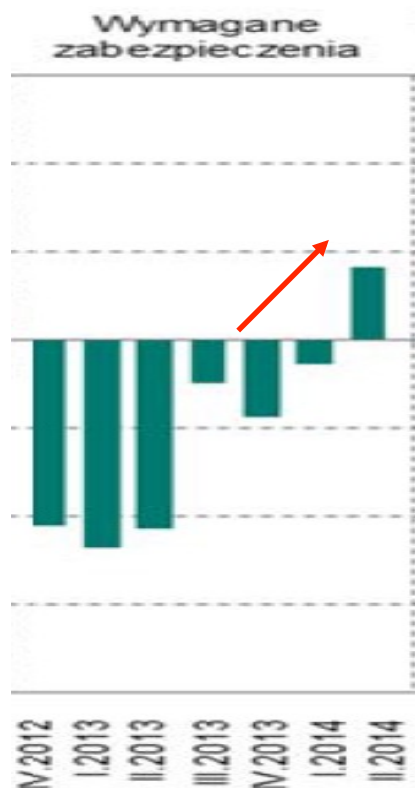

25
LAT
1991-2016

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

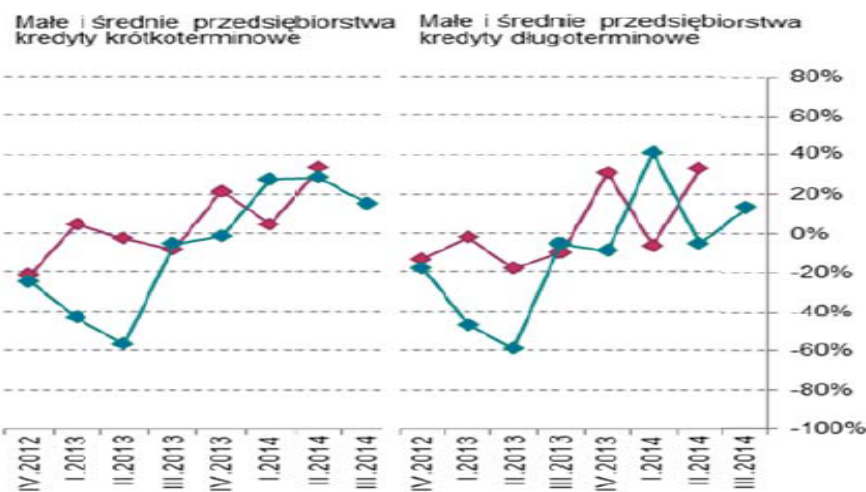
Wnioski

Zachęty publiczne sprzyjają podziałowi ryzyka i rozwojowi dostępu do finansowania:

Dowód:

- ❑ Program gwarancji PLD wpłynął na złagodzenie warunków dostępu przedsiębiorców do kredytu w kategorii „Wymagane zabezpieczenia”
- ❑ Program wpłynął na wzrost popytu na kredyt i rozwój działalności

Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorców w okresie grudzień 2012-luty 2014

Źródło: raporty NBP, na podstawie opinii banków, kwiecień, lipiec 2014r.

25
LAT
1991-2016

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Rekomendacje (1)

- ❑ **Uwzględnienie w IF EFFROW- polskich banków** jako instytucji doświadczonych i ulokowanych najbliżej beneficjenta. Ponad 20 lat pozytywnych doświadczeń instrumentów finansowych z tzw. pomocy krajowej potwierdza ten fakt.
- ❑ Budowa jak najprostszego **systemu, przyjaznego beneficjentom** i instytucjom finansowym odpowiedzialnym za wdrożenie. Doświadczenia IF programów 2007-2013.
- ❑ W ramach IF PROW banki wskazują przede wszystkim na możliwość uzupełnienia aktualnego systemu tzw. pomocy krajowej o **nowoczesny system gwarancyjny dla obszarów wiejskich**:
 - Brak rynkowej wydolności instrumentów poręczeniowych ARiMR. (Wg stanu na koniec 2015 r. od początku stosowania pomocy, tj. od 1994 r. (tj. przez 21 lat !) Agencja udzieliła ogółem 202 poręczenia i gwarancje na łączną kwotę blisko 56,0 mln zł, w tym 188 poręczeń na kwotę 52,3 mln zł oraz 14 gwarancji na łączną kwotę blisko 3,7 mln zł.)
 - System **dedykowany** rolnikom, przedsiębiorcom agro oraz innym podmiotom, związanym z obszarami wiejskimi np. LDG, CDR oraz podmiotów gospodarczych zgodnie z „Planem Działań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na lata 2015-2019”
 - Ze względu na doświadczenie i kwalifikacje rekomendowany jest wystandaryzowany i sprawdzony model gwarancyjny z **udziałem BGK** jako operatora przy jednoczesnym włączeniu lokalnych instytucji finansowych, przede wszystkim lokalnych funduszy poręczeniowych i banków spółdzielczych
 - Rozważenie możliwości udziału BGK w roli regwaranta dla instrumentów poręczeniowych **lokalnych funduszy poręczeniowych** (pod warunkiem standaryzacji) oraz włączenia do systemu dodatkowych regwarancji ze strony instytucji unijnych np. **Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego**.
 - Rozważenie także **roli ARiMR** w nowym systemie gwarancyjnym, jako najbardziej doświadczonej instytucji

25
LAT
1991-2016

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Rekomendacje (2)

- ❑ **Jasne i proste wytyczne ws. możliwości łączenia instrumentów zwrotnych i bezzwrotnych** np. Polityki Spójności, WPR, Programów Ramowych UE;
- ❑ **Rozważenie wspólnych instrumentów zwrotnych w ramach WPR oraz Wspólnej Polityki Rybołówstwa** w celu optymalnego zarządzania ryzykiem, osiągnięcie efektu skali, pozyskanie partnerów rynkowych, pozyskanie większej puli środków oraz obniżenie kosztów administracji.
- ❑ **Rozważenie instrumentów koinwestycyjnych**, w szczególności połączenie instrumentów kapitałowych i dłużnych (np. udziału funduszu inwestycyjnego z udziałem publicznym jako inwestorem kapitałowym oraz banków prywatnych, w szczególności spółdzielczych, oferujących instrumenty dłużne). Obszary zainteresowania funduszu: infrastruktura obszarów wiejskich, sektor przetwórstwa rolno-spożywczego;
- ❑ Wykorzystanie środków i uprzywilejowanej regulacji „*Planu inwestycyjnego dla Europy*” w zakresie finansowania projektów ważnych dla rozwoju obszarów wiejskich np. infrastruktury, energetyki rozproszonej, innowacji, etc.

25
LAT
1991-2016

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Rekomendacje (4)

- ❑ **Uwzględnienie lokalnych instytucji finansowych** (w tym przede wszystkim banków spółdzielczych) jako szczególnie ważnych instytucji dla lokalnego społeczeństwa, działających na rzecz rozwoju rolnictwa i wsi, w szczególności w zakresie:
 - Kompleksowej obsługi finansowej, w tym projektów unijnych, a także inicjatyw typu LGD.
 - Promocji idei spółdzielczości i zachęcania członków lokalnej społeczności do zrzeszania się.
 - Promocji innowacji technologicznych wśród rolników/mieszkańców terenów wiejskich

- ❑ **Obszary zaangażowania IF**, w których doskonale można wykorzystać potencjał banków: inwestycje rolników i MŚP agro, efektywność energetyczna, OZE na terenach wiejskich (możliwość produkcji biopaliw drugiej generacji, budowa prosumenckich instalacji energetycznych w gospodarstwach rolnych oraz tworzenie spółdzielni energetycznych, wsparcie dla wykorzystania paliw alternatywnych w transporcie rolnym i na terenach chronionych).

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

Dziękuję za uwagę

Kontakt:

Arkadiusz.Lewicki@zbp.pl,

Programy@zbp.pl